

Herbouw houten veerscheepje *Æbelina* (I)

Tekst: Jelmer K. Kuipers

Binnen het skûtsjemuseum De Stripe te Earnewâld groeide enige jaren geleden het idee om een houten skûtsje te bouwen. Dit idee leidde tot de oprichting van de Stichting Houten Skûtsje. Het stichtingsbestuur werd samengesteld uit een zevental mensen, elk met een eigen discipline, van bestuurlijk tot public relations. In een serie artikelen wordt van de bouw verhaald.

Gekozen werd voor de bouw van een replica van het in Fryslân nog steeds bekende veerscheepje *Æbelina*. Later beter bekend onder de naam *Dorp Grouw*. Deze veerscheepjes onderhielden beurtsdiensten tussen alle aan het water gelegen plaatsen in Fryslân. In bijna elk dorp en elke stad waren wel één of meer van deze schepen te vinden. Ze waren min of meer de voorlopers van de later (ijzeren) skûtsjes.

Eigenlijk is de naam van de stichting dus verkeerd gekozen.

Het veerschip werd in 1861 door scheepsbouwmeester Eeltje Holtrop van der Zee te Joure voor eigen rekening op stapel gezet. In het werfboek staat: 'Een schip gemaakt op de koop, lang 43 voet, hoog voor onder de stoothouten 5 voet en 6 duim - achter 4 voet en 10 duim onder het Berghouten 28 duim, alles

onder met de kil'. Het schip werd dus 12,17 m. lang.

Direct na de voltooiing werd het verkocht aan de beurtschipper Gerben Zuidema te Grouw. Hij gaf het schip de naam *Æbelina*, naar de vrouw van zijn geldschieter. De *Æbelina* veranderde hierna nog tweemaal van eigenaar, totdat Wijbe Peekema, ook een beurtschipper in Grouw, in 1873 eigenaar werd. Hij veranderde de naam in *Dorp Grouw*. Het schip voer beurtsdiensten vanuit Grouw op Sneek en Leeuwarden.

Direct in 1873 bestelde Peekema bij zeilmaker Molenaar in Grouw een nieuw tuig voor zijn schip. Dit staat in de snijboeken als volgt vermeld: 'Nieuw tuig voor zijn veerschip:

Zeil 220 7/8 el, 3/4 els doek

Fok 90 1/4 el

Zeil

voor 9,80 m.

onder 7,65 m.

boven 2,65 m.

Fok

voor 10,65 m.

achter 9,80 m.

onder 4,30 m.

Opmerkelijk is dat de el en de meter beide worden gebruikt. Helaas wordt de dikte van het doek hier niet vermeld. Uit deze gegevens valt ook op te merken dat het voorlijk van het zeil even lang is als het achterlijk van de fok. Op de tegenwoordige (wedstrijd)skûtsjes zien we maar al te vaak dat het achterlijk van de fok een meter langer is dan het voorlijk van het zeil. Dit verfraait het silhouet zeker niet. De combinatie van schip en zeil vormde een eenheid die in wedstrijden bijna niet te verslaan was. Maar het schip moest het wel van de wind hebben. Zo kwam Peekema bij Harlingen, waar buiten de haven gezeild werd, eens twintig minuten voor de nummer twee binnen. Bij zachte wind moest hij met mindere klasseringen genoeg nemen. Zelf stond hij niet aan het roer. Een collega-schipper, Joego Stok, was de stuurman.

Vanaf 1880 stond zijn zoon Mindert aan het roer. Tot 1909 won het schip bij de zeilverenigingen in Grouw ongeveer 20 prijzen bij wedstrijden van Oostergo en 16 bij Frisia. In 1880 werd de *Æbelina* bij Frisia uitgesloten 'wegens meerdere bekwaamheid'. In de paar jaar van deze uitsluiting organiseerden verschillende schippers, waaronder Peekema, onderlinge wedstrijden. Hier werd om geldprijzen gezeild. Meestal om f 80,-, f 60,- en f 30,-. Bij de zeilverenigingen waren de prijzen aanvankelijk zilveren voorwerpen. Na 1880 werd er op verzoek van de (beroeps)schippers om geldprijzen gezeild, die varieerden van f 130,- tot f 10,-.

Foto pag. 35: De *Æbelina* onder zeil. Dit is een van de twee nog bestaande foto's.

Boven en rechts: De *Æbelina* in gebruik als boeier. Onder: Kopie uit het werfboek van Eeltje Holtrop van der Zee.

In 1909 werd de *Dorp Grouw* verkocht naar Oldeberkoop. Na een paar jaar kwam het schip weer terug naar Grouw. Het werd ingericht als boeier, waarmee met kleine gezelschappen werd gezeild. Het schip was nu wit geverfd, dat erop zou kunnen wijzen dat het in het blik was gezet. Na 1945 is er niets meer van het oude beurtschip vernomen.

In 1910 bestelde Wijbe Peekema jr. een nieuw beurtschip, ook bij de Jouster werf. De zoon van Eeltsjebaas, Auke, was met ijzerbouw begonnen. Het nieuwe schip werd 13,64 m. lang en 3,60 m. breed en mat 24 ton. De naam was weer *Dorp Grouw*. Later is dit schip verkocht naar Zoutkamp, waar het tot vissersschip werd verbouwd. Het is nu nog in de vaart als recreatievaartuig. &

Een Schip gemaakt op de loep Lang
Lang 13 voet hoog voor onder de sloothouten
5 voet en 6 duim, achter 4 voet en seden
onder het Reughen ten 28 duim alles
vorder met de kiel.